

הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית

משמר הסביבה

20/04/2007, בי איר תשס"ז

דבר המערכת:

אנו שמחים להגיש לכם את הגיליון השני לשנת תשס"ז – 2007 של "משמר הסביבה". עיתון אלקטרוני זה הוא פרי שיתוף הפעולה של "חיים וסביבה" – ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל והקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן.

בגיליון זה נציג בפניכם בין היתר חקיקה ראשית וחקיקת משנה אשר התקבלה לאחרונה בתחום הגנת הסביבה, עדכונים מפעילותן של ועדות הכנסת בתחומים סביבתיים, דיווחים אודות ההשפעה הסביבתית של הרפורמה בשווי השימוש ברכב צמוד, ראיון שערכנו עם ח"כ **דב חנין (חד"ש)** בעת ביקורו בקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית, וכן כתבה לזכרו של ח"כ **יורי שטרן (ישראל ביתנו)**, אחד מחברי הכנסת הפעילים ביותר בתחום הגנת הסביבה, אשר הלך לעולמו בחודש ינואר האחרון.

נשמח לשמוע את תגובותיכם, ולקבל הצעות לנושאי כתיבה לגיליונות הבאים. ניתן ליצור קשר

עימנו בדוא"ל: envclinic@gmail.com.

בהנאה,

משואה גרין ואלעד דרוקמן, עורכים

צוות מורי הקליניקה: עו"ד חנן מנדל, עו"ד אתי רוזנבלום, ד"ר אורן פרז	הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית	הפקולטה למשפטים	חיים וסביבה, ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל	סמנכ"ל ארגון חיים וסביבה: נאור ירושלמי
mandelh@mail.biu.ac.il etyros@gmail.com perezoz@mail.biu.ac.il	envclinic@gmail.com www.envclinic.org.il	אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, 52900	sviva@sviva.net www.sviva.net	naor@sviva.net

חקיקה ראשית

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 109) (איסור גביית דמי כניסה לגנים ציבוריים)

בתאריך 6 בינואר עבר בקריאה שניה ושלישית תיקון לפקודת העיריות, על פי הצעת חוק שנוסחה על ידי עו"ד עמית ברכה מהמחלקה המשפטית בעמותת "אדם טבע ודין", והוגשה על ידי חה"כ משה גפני (יהדות התורה), דוד אזולאי (ש"ס), דב חנין (חד"ש) ומיכאל מלכיאור (עבודה-מימד). על פי התיקון לא יותר לעיריות אשר בשטחן גנים ציבוריים, לגבות דמי כניסה מהציבור. כך יוכלו תושבי הרשות המקומית ואורחים מבחוץ ליהנות מהגנים הציבוריים ללא קשר ליכולתם הכלכלית. רשויות מקומיות אשר גובות כעת דמי כניסה יוכלו לעשות כן למשך חצי השנה הקרובה בלבד ולאחר מכן לא יורשו עוד לעשות כן. לעיון בחוק [לחצו כאן](#).

חוק שמירת הנקיון (תיקון מס' 9), התשס"ז - 2007

בתאריך 16 בינואר התקבל בקריאה שלישית חוק היטל ההטמנה, שנועד להסדיר את הטיפול בפסולת ובזיהומי הקרקע בישראל. כ-80% מהפסולת בישראל מוטמנים באתרים לסילוק פסולת, ורק כ-20% עוברים תהליכי מחזור שונים. הסיבה לכך היא המחיר הנמוך יחסית של הטמנת פסולת, לעומת מחירי הטיפול בפסולת בשיטות חלופיות. כך, מטרת ההיטל היא כפולה: לכלול במחיר הטמנת הפסולת את העלויות הסביבתיות החיצוניות, בהן זיהום אוויר, מים ופגיעה בערך הקרקע; לעודד שימוש בשיטות טיפול חלופיות בפסולת שפגיעתן בסביבה פחותה כגון שימוש חוזר, מחזור ושריפת פסולת לצורך הפקת אנרגיה. התשלום עבור ההיטל יעשה על ידי הרשויות המקומיות לבעלי האתר שיחויבו בתשלום למדינה. הכספים ירוכזו בקרן לשמירת ניקיון ויננהלו בחשבון נפרד שמטרתו לעודד את המחזור ולהקטין את היקף ההטמנה. התשלום יהיה מדורג ביחס להיקף ההטמנה ומעמדה הכלכלי של הרשות.

לעיון בחוק [לחצו כאן](#).

"משמר הסביבה", אפריל 2007

חוק לסילוק ולמחזור צמיגים, התשס"ז – 2007

בתאריך 23 בינואר התקבל בקריאה שלישית החוק לסילוק ולמחזור צמיגים של ח"כ מיכאל נודלמן (קדימה). כשלושה מיליון צמיגים יוצאים משימוש מדי שנה בישראל והופכים לפסולת, הגורמת למפגעים סביבתיים קשים. מטרתו של החוק היא להביא לאיסוף צמיגים ולטיפול בהם באופן שימנע מפגעים סביבתיים.

החוק מתבסס על עיקרון אחריות היצרן, על פיו האחריות לטיפול בבעיה הסביבתית מוטלת על יצרן המוצר או היבואן (במקרה שהמוצר מיובא), שהם החוליה הראשונה בשרשרת גלגולו של המוצר עד הפיכתו לפסולת. בנוסף, מוטלת בחוק אחריות על בעלי עסקים לממכר ותיקון צמיגים לאחסן צמיגים בצורה שתמנע הצטברות מים ומפגעים סביבתיים, והוא מחייב גם את חברות התחבורה הגדולות (כגון

"אגד" ו"דן"), וארגונים ממשלתיים גדולים, כמו משרד הביטחון, שברשותם מאות אלפי צמיגים משומשים, להעבירם למחזור. בשנים הראשונות לכניסת החוק לתוקף צפויה להתבצע הטמנה מוסדרת של צמיגים חתוכים באתרים לסילוק פסולת, ובהמשך הטיפול יתבצע בשיטות חלופיות כגון שימוש חוזר, מחזור ושריפת פסולת לצורך הפקת אנרגיה.

לעיון בחוק [לחצו כאן](#).

הצעת חוק הפיקדון (תיקון מס' 3)

בתאריך 7 במרץ עברה בקריאה ראשונה הצעת חוק ממשלתית לתיקון חוק הפיקדון, וכן הצעת חוק פרטית באותו נושא. יוזמי ההצעות הם ח"כ מיכאל נודלמן (קדימה), אבשלום וילן (מרצ-יחד), דב חנין (חד"ש) ומיכאל מלכיאור (עבודה-מימד). הצעות החוק נוסחו על ידי עו"ד לינור אריאלי מהמחלקה המשפטית בעמותת "אדם טבע ודין", וקודמו באמצעות קואליציה של ארגונים סביבתיים שכללה גם את חיים וסביבה, מגמה ירוקה, החברה להגנת הטבע ועוד.

בהצעת החוק מוצעים 2 תיקונים מרכזיים: הראשון הנו הרחבת תחולת חוק הפיקדון על כלל מכלי המשקה ולא רק על בקבוקים עד ליטר וחצי כפי הקבוע בחוק כיום; התיקון השני מטיל אחריות ישירה על יבואנים ויצרנים לאסוף ולמחזר מכלי משקה ריקים, וזאת במקום האחריות המוטלת כיום על תאגיד המחזור. בעזרת תיקונים אלו צפוי היקף המחזור לגדול באופן משמעותי ואף להביא לחסכון כלכלי ניכר, שכן הדבר יחסוך את עלות ההטמנה של הפסולת אשר תמוחזר.

לעיון בהצעת החוק [לחצו כאן](#).

חקיקת משנה

ועדת הפנים והגנת הסביבה אישרה תקינה אשר תצמצם זיהום אוויר מכלי רכב

ב-14 לפברואר קבעה וועדת הפנים והגנת הסביבה תקינה חדשה לצמצום זיהום אוויר מכלי רכב. התקינה החדשה עודכנה זו הפעם הראשונה מאז שנקבעה לראשונה בשנת 1974, והיא מחמירה יותר מקודמתה. כמו כן בוצעה התאמה של ערך הפליטה מרכב, שנבדק בצד הדרך, למדידה האירופית, בשונה מהמצב כיום בו התקינה מקלה יותר.

נציגי משרד התחבורה בדיון התנגדו לתקנות החדשות מאחר, לטענתם, ישנם רכבים אשר לא יוכלו לעמוד בתקינה החדשה. לבסוף הוחלט כי השר להגנת הסביבה יוכל לפטור מהחוק כלי רכב מדגמים ומשנות יצור מסוימים אשר לא ניתן להגיע בהם לערכי המדידה החדשים שנקבעו. דרך מתן הפטור יובא לאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה תוך 30 יום (הוועדה טרם נתכנסה בעניין זה). תחילת התקנות תהיה 90 יום מיום פרסומן (התקנות טרם פורסמו ברשומות).

לפרוטוקול הישיבה בה נדונו התקנות החדשות - [לחצו כאן](#).

דיונים בוועדות הכנסת

16.1.2007 - ועדת המדע והטכנולוגיה - דיון בנושא קידום מחקר ופיתוח של מקורות אנרגיה חלופיים ויישומם. בדיון נכחו מ"מ היו"ר ח"כ אלכס מילר (ישראל ביתנו), ח"כ אריה אלדד (איחוד לאומי-מפד"ל), ח"כ שלמה ברזניץ (קדימה), וח"כ דב חנין (חד"ש).

הדיון נסב על היכולת הקיימת כיום וזו הצפויה להשתמש באנרגיה חלופית שאינה מופקת מדלקים מאובנים. הכוונה היא לאנרגיה מתחדשת, כלומר ממקורות טבעיים ומקורות שאף פעם לא אוזלים. במקורות אלה ניתן למנות אנרגיה סולארית טרמית, אנרגיה סולארית, אנרגיה שמופקת מניצול של אשפה ואנרגיה הידרו-אלקטרית.

”משמר הסביבה”, אפריל 2007

בהחלטת ממשלה משנת 2002 נקבע כי עד 2007, 2% מהאנרגיה המופקת בישראל צריכה להיות אנרגיה מתחדשת, ונקבע יעד נוסף של שימוש ב-5% אנרגיה מתחדשת עד שנת 2016. עם זאת, עד כה ההחלטה לא יושמה ורק 0.09% בלבד מהאנרגיה בישראל מופק כאנרגיה מתחדשת. נציגי הממשלה הסבירו כי הדבר נובע בין היתר מהעדר תקציב מתאים, מאי קביעת תעריפים מתמריצים של רשות החשמל בעבור קניה של אנרגיה חלופית, אי הקצאת קרקעות מתאימות לכך ועוד. חברי הוועדה שמעו סקירה על הפיתוחים הקיימים והעתידיים לאנרגיה מתחדשת בארץ וכן תחזית אופטימית של מנכ”ל משרד התשתיות לפיה נושא האנרגיה החלופית נמצא בראש סדר העדיפויות של המשרד וכעת נמצאו התקציבים לפיתוח האנרגיה המתחדשת. כמו כן נקבעו תמריצים לזמים פרטיים להשקיע בהקמת פרויקטים לפיתוח אנרגיה חלופית.

סמנכ”ל ארגון ”חיים וסביבה”, נאור ירושלמי, הציג מחקר של הארגון שהעלה, כי המדינה מפסידה כמיליארד דולר בשנה כתוצאה מתחלואה ותמותה הנגרמות עקב זיהום האוויר. סכום זה עשוי להצטמצם באופן משמעותי עם המעבר לשימוש באנרגיה חלופית.

בסיומה של הישיבה קרא יו”ר הוועדה לממשלה ליישם את החלטותיה בנושא. כמו כן הוחלט לגבש הצעת חוק אשר תגדיר את היעדים של מדינת ישראל במחקר ופיתוח של אנרגיה חלופית וכן הקמתה של רשות אחת אשר תרכז את העבודה בנושא. לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא [לחצו כאן](#).

22.1.2007 - ועדת הפנים והגנת הסביבה - דיון בנושא הבנייה במתחם תע”ש ברמת השרון אשר נערך לבקשתו של ח”כ **מיכאל מלכיאור (עבודה)**. בישיבה השתתפו חברי הוועדה: יו”ר הוועדה הקודם השר **ראלב מאג’דלה (עבודה)**, **דוד אזולאי (ש”ס)**, **דב חנין (חד”ש)**, **שרה מרום – שלו (גיל) ויורם מרציאנו (עבודה)**.

על פי התוכנית של מנהל מקרקעי ישראל, עתידה להיבנות עיר חדשה בשטח של 7,000 דונם באזור השרון וזאת לאחר פינויים של המפעלים הצבאיים הנמצאים במקום לדרום הארץ. קיומם של מפעלים אלו במשך שנים ארוכות הביא לזיהום של הקרקע ומי השתייה באזור בצורה חמורה, מה שהביא את תושבי האזור (הרצליה, הוד השרון, רמת השרון) להתארגן כנגד התוכנית בטענה כפולה: מחד הנזקים הבריאותיים שיגרמו מאי טיהור הקרקע לפני בניית יחידות הדיור החדשות, ומאידך הנזק התעבורתי שיגרם כאשר במסגרת התוכנית תידחס אוכלוסייה רבה עם כלי רכב רבים לעיר החדשה. בדיון השתתפו נציגי עמותת אחל”ה המרכזת את הפעילות נגד תכניות הבניה במקום.

מנהל מחוז ת”א במשרד להגנת הסביבה, ד”ר ברוך וובר הסביר שלא ניתן יהיה לטהר את הסביבה באופן מוחלט בתקופת זמן סבירה ולכן הפתרון המוצע הוא בנייה תחת ניהול סיכונים כך שהפגיעה של הקרקע המזוהמת תהיה מינימאלית.

”משמר הסביבה”, אפריל 2007

בנוסף, נדון עניינו של סקר קרקע אשר טרם נעשה בצורה מקיפה ועל כן לא ידועים נתונים מדויקים לגבי מצב הקרקע והמים באזור. למורת רוחם של ארגוני איכות הסביבה, תוכניות הבנייה החלו כבר להירקם בכל אזור תע”ש גם מבלי להמתין לתוצאות סקר הקרקע. ח”כ מלכיאור וחנין הציגו את עמדתם לפיה בתוכנית בניה בהיקף כזה יש צורך לצרף תסקיר סביבתי כעניין של מדיניות, דבר שלא נעשה במקרה זה.

בסופו של הדיון הומלץ בפני רשויות התכנון להקפיא את נושא קידום התוכניות עד שיסוכם הדיון בישיבה הבאה שטרם נקבעה. במקביל, יקדמו ח”כ דב חנין (חד”ש), משה גפני (יהדות התורה) והשר ראלב מג’אזלה (עבודה) הצעת חוק הנוגעת לבדיקת נוכחות מזהמים בקרקע, באוויר ובמקורות מים.

לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – [לחצו כאן](#).

”משמר הסביבה”, אפריל 2007

חדשות סביבתיות נוספות

חבר הכנסת יורי שטרן הלך לעולמו

ב- 16 לינואר הלך לעולמו אחד מחברי הכנסת הפעילים ביותר למען איכות הסביבה - ח”כ יורי שטרן ז”ל (ישראל ביתנו). ח”כ שטרן שירת בכנסות 14-17, בין היתר בתפקיד יושב ראש וועדת הפנים ואיכות הסביבה (כיום: הגנת הסביבה) וכחבר פעיל בשדולה למען איכות הסביבה, שם קידם נושאים סביבתיים רבים. בין נושאים אלו ניתן לציין את החוק בנושא הקרינה הבלתי מייננת אשר מסדיר את נושא האנטנות הסלולאריות, חוק שמירת הסביבה החופית, הצעת חוק שימור הרי ירושלים ועוד. ח”כ שטרן היה מראשי הפעילים בכנסת ומחוצה לה במאבק לעצירת ”תכנית ספדי” לבניה בהרים שממערב לירושלים, וזכה באות ההוקרה של ארגוני הסביבה ”הגלובוס הירוק” לשנת 2005.

יהי זכרו ברוך.

ח”כ יורי שטרן ז”ל

הרפורמה בשווי השימוש ברכב הצמוד

במהלך שנת 2007 מתוכננים גלגלי הרפורמה בשווי השימוש ברכב הצמוד להתחיל לנוע. עו”ד אלונה שפר (קארן), מנכ”ל חיים וסביבה – ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל – קראה לשר האוצר אברהם הירשזון (קדימה) לנצל רפורמה זו למתן תמריצים למשתמשים בתחבורה הציבורית, ובדרך זו לחסוך גודש בכבישים, שימוש בדלקים וזיהום אוויר, היוצרים למשק עלויות כספיות נכבדות. בהינקט הצעדים המתאימים, **המשק יוכל לחסוך מעל ארבעה מיליארד ₪ בשנה, נוסף לצמצום בעלויות התחלואה מזיהום האוויר.**

במכתבה מציינת עו”ד שפר, כי באופן אבסורדי הממשלה, שהיא המעסיק הגדול במשק, אינה מאפשרת לעובדיה לבחור תמורה כספית כתחליף להטבות של אחזקת רכב ורכב צמוד, גם למעוניינים בשימוש בתחבורה הציבורית. שפר מדגישה כי הרפורמה יכולה להיות חלון הזדמנויות לשינוי גישה ברוח זו. היא קוראת לממשלה לחייב שרים, חברי כנסת ומנכ”לים במשרדי הממשלה לעבור לשימוש ברכבים היברידיים (המאפשרים נסיעה משולבת במנוע חשמלי ומנוע בנזין), היכולים לחסוך הן בדלק והן בזיהום אוויר. בנוסף, היא מציעה להוזיל באופן משמעותי את מחירים של רכבים אלו ולקבוע את שווי השימוש ברכב היברידי לא לפי מחיר הרכב, אלא בהתאם לרמת זיהום האוויר שלו. יש לתמרץ מעבר לרכבים היברידיים נקיים בישראל באמצעות שינוי המצב היום, לפיו שווי השימוש לרכב היברידי גבוה משווי השימוש המחושב לרכבים מזהמים, כאשר עלות הזיהום הסביבתי והתחלואה אינה נלקחת בחשבון.

מפעילות הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית

השדולה הסביבתית בכנסת

הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית מלווה השנה את השדולה הסביבתית בכנסת, ותלמידי הקליניקה נותנים לשדולה סיוע במסגרת פרויקט מיוחד. הפרויקט נועד לספק מענה לצרכים משפטיים העולים בפני השדולה הסביבתית בכנסת, והעומדים בראש השדולה. תלמידי הפרויקט נמצאים בקשר קבוע עם לשכתו של יו"ר השדולה, ח"כ ד"ר דב חנין, מסייעים בניסוח הצעות חוק במגוון נושאים סביבתיים, בהעלאת שאילתות הנוגעות לבעיות סביבתיות ובמתן מענה לפניות הציבור והארגונים הסביבתיים השונים לשדולה.

אחד הנושאים בהם עסק הפרוייקט השנה היה ניסוח הצעת חוק בנוגע למועצות התעשייתיות המופיעים בפקודת המועצות המקומיות.

בשנת 1988 נעשה תיקון בפקודת המועצות המקומיות אשר נתן סמכות לשר הפנים להקים מועצות תעשייתיות. מכוח תיקון זה, בשנת 1989 ו-1990 הוקמו בישראל שתי מועצות תעשייתיות – רמת חובב בדרום ותפן בצפון. התיקון קובע את הרכב המועצה שתשב בראש המועצה התעשייתיות: שלושה נציגים ממשרדי ממשלה (פנים, תעשייה ומסחר ובריאות), שלושה נציגים של המפעלים התעשייתיים שבמועצה ושלושה נציגים של רשויות הגובלות למועצה התעשייתית. כך נשמר רוב הכוח במועצה בידי בעלי אינטרסים כלכליים-תעשייתיים (דהיינו המפעלים שבתחומה), ללא נציגות מספקת של בעלי אינטרסים ציבוריים וסביבתיים.

ח"כ דב חנין ועוזרתו מיכל נבו פנו אל חברי הפרוייקט על מנת שינסחו הצעת חוק שתשנה את המצב. השינוי שנבחר לקדם הוא הכנסת נציגים הן מהמשרד להגנת הסביבה והן מארגוני הסביבה (המוכרים בחוק ייצוג גופים ציבוריים שעניינם בשמירת איכות הסביבה (תיקוני חקיקה), התשס"ג - 2002) שייצגו את האינטרסים הסביבתיים בהחלטות המועצה התעשייתית. מעבר לניסוח הצעת החוק, חברי הפרוייקט פעלו לקידום הצעת החוק במסדרונות הכנסת. הצעת החוק נמצאת כיום בשלבים אחרונים לפני שתוגש לשולחן הכנסת.

כתבה זו נכתבה ע"י תלמידי הקליניקה בפרוייקט, אביעד דוויק ועתי קווה

תמונה ממעמד החתימה בנוכחות חבר הכנסת דב חנין

”משמר הסביבה”, אפריל 2007

כנס חרדים לסביבה

כולנו נחשפנו, פעמים רבות, למפגעים סביבתיים הקיימים ברחבי ישראל. קבוצות חברתיות רבות וארגונים שונים מנסים להילחם בתופעות אלו. נדמה היה, כי בקרב הקהילה החרדית המודעות לנושא איכות הסביבה הינה נמוכה, שלא לדבר על פעילות וניהול מאבקים בתחום. ארגון חרדים לסביבה, אשר החל לפעול בשנת 1999, נוסד על מנת להיאבק בתופעה זו, להעצים את מודעות החרדים למפגעים הסביבתיים באזוריהם, לסייע בניהול מאבקים ולהיות לאוכלוסיה זו לפה, אל מול גורמים חברתיים ושלטוניים, בכל הנוגע לנושאים הסביבתיים.

גם השנה הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בפקולטה למשפטים בבר אילן משתפת פעולה עם הארגון, ולאחרונה נערך שיתוף פעולה במסגרת הכנס ”חרדים לסביבה” הראשון אשר נערך בחודש ינואר באולם הכנסים ”כתר הרימון” בבני-ברק. הכנס נערך במעמד השר להגנת הסביבה, מר **גדעון עזרא (קדימה)**, ובנוכחותם של רבנים, ראשי ערים, פוליטיקאים, ואנשי ציבור נוספים. בין מאות המשתתפים, שכללו גם פעילים רבים מארגוני הסביבה, נכחו לא מעט נשים.

אין ספק כי האוכלוסייה החרדית, מבחינת מאפייניה הייחודיים הכוללים סגירות יחסית, חוסר שת”פ עם מרבית אמצעי התקשורת, שימוש נרחב בתחבורה ציבורית, צפיפות אוכלוסין וכיו”ב, נדרשת לסוגיות סביבתיות רבות, לא פחות, ואולי אף יותר מכל קבוצה חברתית אחרת. ארגון ”חרדים לסביבה” מתמודד עם הנושאים הנ”ל ומנסה להגביר המודעות ולסייע בכל הנושאים הנ”ל. האחדות החב’ ומעמדם של הרבנים, עשויים לסייע רבות במאבקם של החרדים בנושאים הסביבתיים. על יתרון זה עמד השר גדעון עזרא, כאשר במהלך נאומו בכנס, קרא לרבנים להשפיע ולהוביל את המאבק החברתי-סביבתי של המגזר.

במסגרת הכנס התקיימו שלושה מושבים בנושאים סביבתיים העומדים על סדר היום הציבורי: תכנון סביבתי, חינוך סביבתי ותחבורה וסביבה. את הכנס הנחה מר אריה זיסמן, כתב מדיני בעיתון ”יתד נאמן”. על ארגון ומהלך הכנס ניצח מר יהודה גנוט, מנכ”ל ארגון חרדים לסביבה. הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית מסייעת לארגון ”חרדים לסביבה” בפעילויותיו השונות.

לעיון בכתבה המלאה אשר נכתבה על ידי תלמידת הקליניקה צמרת עטיה [לחצו כאן](#).

”משמר הסביבה”, אפריל 2007

ראיון עם ח”כ ד”ר דב חנין (חד”ש):

בתאריך 21.1.2007 התארח ח”כ ד”ר דב חנין (חד”ש), יו”ר השדולה החברתית-סביבתית בכנסת ישראל, בקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית שבפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן. ח”כ חנין העביר הרצאה בנושא ”קיום וצדק בחשיבה ובפעולה הסביבתית”, ולאחר מכן נערך איתו הראיון המובא להלן:

רצינו להתחיל בפן האישי, האם תמיד ראית את עצמך כלוחם סביבתי?

ח”כ חנין: ברמה האישית, ההתפתחות שלי מאד מזכירה את ההתפתחות של התנועה הסביבתית. בתור ילד הייתי ילד של טבע וטיולים, היסטוריה והכרת הארץ ודברים מהסוג הזה. לסביבתיות החברתית הגעתי למעשה רק בשנות ה-90. המסגרת הראשונה בה הייתי פעיל הייתה פעולה ירוקה, הייתי חבר הוועד המנהל. הייתי בתוכנית העמיתים של מרכז השל, במחזור הראשון, ולאחר מכן נכנסתי יותר ויותר לפעילות עד שלפני 4 שנים נבחרתי ליושב ראש חיים וסביבה - ארגון הגג של ארגוני הסביבה. בתפקיד הזה כיהנתי 3 שנים.

זהו תחום שנחשב א-פוליטי, לא פופולארי. מה גרם לך לפעול כך דווקא בכנסת?

ח”כ חנין: גם כיו”ר ארגון הגג של ארגוני הסביבה עבדתי עם הכנסת, עם השדולה במהדורה הקודמת שלה. ידענו שהכנסת היא מקום מאד חשוב מבחינת התנועה הסביבתית. מקום בו מתקבלות החלטות, נחקקים חוקים, ובעצם נוצרים דברים בעלי משמעות מאד גדולה לסביבה ולאנשי הסביבה. לכן, כשנוצרה ההזדמנות להיות מועמד לכנסת במפלגה שגם התאימה להשקפותיי הכלליות, לא רק לנושא הסביבתי, מאד שמחתי על כך.

האם לדעתך החקיקה הוא הכלי היעיל ביותר והנכון ביותר בעניינים סביבתיים?

ח”כ חנין: בכדי להתמודד עם הבעיות הסביבתיות אנחנו צריכים התמודדות מאד רוחבית, שצריך לעבוד בה בכמה וכמה מישורים במקביל. במישורים של חקיקה בוודאי, ובמישורים של מדיניות, שהיא לא רק חקיקה, אלא תקציבים, למשל. חקיקה היא רק חלק ממה שקורה בכנסת. הכנסת היא גם גוף שמשפיע על המדיניות, והשפעה על המדיניות היא חשובה. מעבר לכך חשוב גם להתקדם במישורים נוספים: הסברה, חינוך, פעילות בקרב הדור הצעיר. כשאנחנו מדברים על תנועה סביבתית אנחנו מדברים על מכלול של פעילויות שנעשות במקביל, בכמה מישורים.

פעילות אחת שלא ציינת היא האכיפה. מרגישים שיש חקיקה והסברה, אבל בסוף יש 3 ניידות

ירוקות בארץ שצריכות לעשות את העבודה. איפה השיניים?

ח”כ חנין: השיניים הן בדיוק מה שאנחנו מדברים על מדיניות. שיניים זה למשל תקציב. כאשר המשרד להגנת הסביבה מקבל אפס פסיק אפס אחוז מתקציב המדינה זה אומר שזוהי חשיבותו האמיתית של הנושא הסביבתי בתוך האג'נדה הכללית של מדינת ישראל. זה נושא שנקבע בכנסת. למרבית הצער, בסיבוב האחרון של התקציב לא הצלחנו להשפיע באופן משמעותי בנושאים הסביבתיים. התקציב הזה הוא עדיין כזה שמעביר מסרים אנטי סביבתיים, אבל אני מקווה שעם השנים נצליח יותר, גם בנושאים התקציביים להעביר מדיניות סביבתית.

”משמר הסביבה”, אפריל 2007

התקציב של המשרד להגנת הסביבה לא מנוצל עד תומו. איך אתה היית מנצל את התקציב?
 ח"כ חנין: אם היו נותנים לי את התקציב של המשרד להגנת הסביבה הייתי מנצל אותו ב-150 או 200 אחוז. הייתי מגיע לחריגה תקציבית... יש כמובן בעיה גם בכך שבישראל המשרד הרלוונטי אינו בעל הבית על התקציב של עצמו. גם בכדי להוציא הוצאות קטנות צריך תמיד אישור של הגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר. יש כאן מערכת שהיא יותר כנראה מדי ריכוזית, והיא לא מאפשרת למשרד להגנת הסביבה לפעול כמו שצריך. אני לא בא כרגע להגן. אני לא חושב שהכול מושלם במשרד. אבל אני חושב שגם כשיש אנשים שיש להם רצון לפעול ורצון לעשות, המערכת לא תמיד מאפשרת זאת.

בשנים האחרונות יש יותר מודעות לנושא הסביבתי. אם כן, איך אתה מסביר את העובדה שדווקא מפלגה שחורטת על הדגל שלה ”מפלגת הירוקים” לא מצליחה?

ח"כ חנין: במדינת ישראל הציפייה של הציבור, וזו ציפייה מאד נכונה, היא שכל מפלגה פוליטית תיתן תשובה לשאלות היסוד של החברה הישראלית. אני חושב שזה לא הגיוני לצפות שהבוחר הישראלי ילך ויצביע למפלגה שהוא לא יודע למשל מהן עמדותיה המדיניות – האם היא בעד החזרת שטחים או נגד החזרת שטחים. אני באופן אישי, כאיש התנועה הסביבתית, מאד ספקן לניסיון כזה כי אני לא חושב שזו פוליטיקה רצינית. לבוא אל הציבור ולהגיד לו: אנחנו רק ירוקים ואנחנו לא יודעים האם צריך שלום עם הפלסטינאים או לא – זו לא אמירה רצינית.

דווקא רואים שזה עובד – למשל מפלגת הגמלאים שלא התמקדה בשמאל או בימין, אלא רק לדאוג לציבור הגמלאים בישראל.

ח"כ חנין: וזה רציני בעיניכם? אתם חושבים שזה ניסיון מצליח? בזירה הפוליטית הארצית במדינת ישראל אני חושב שמפלגה שלא תהיה לה תשובה לשאלות היסוד של החברה, ואני לא אומר בכל פרט ופרט, לא תהיה מפלגה רצינית. זה לא אומר שאין מקום ליותר כניסה של התנועה הסביבתית לפוליטיקה, קודם כל בזירה המקומית. למשל, בכדי לרוץ לבחירות מוניציפאליות, אתה לא חייב להיות בעל מצע בשאלת השטחים, ואתה עדיין יכול לספק תשובות מאד רציניות לענייניה של ת"א או של ר"ג או של בני ברק. אני רואה את השלב הבא בפוליטיזציה של התנועה הסביבתית בכניסה הרבה יותר מאסיבית לזירה המוניציפאלית. שם אני חושב שיש בסיס אמיתי לירוקים או לאנשי הסביבה לומר אמירות רציניות וכוללות.

מה לדעתך מקומם של הארגונים הסביבתיים בישראל? מה תפקידם?

ח"כ חנין: יש לנו היום מגוון מאד גדול של ארגונים סביבתיים בישראל. יש לנו ארגונים שעוסקים בביקורת, ארגונים שעוסקים ביצירת פתרונות וחלופות, יש ארגונים שעוסקים בחינוך, יש ארגונים שעוסקים בפעולה ישירה. אחד הדברים היפים בתנועה הסביבתית זה המגוון המאוד גדול של הארגונים שיש בה. היום אפשר להגיד בביטחון לאדם בישראל שמתעניין בסביבה: אתה יכול להגיע לתנועה הסביבתית ולפגוש צורות שונות של התארגנות שמתאימות לסוגים שונים של אנשים. המגוון הזה, הפלורליזם של התנועה הסביבתית הוא אחד ממקורות העושר שלנו.

אולי זה חיסרון? אולי אם היה ארגון אחד גדול וחזק זה היה יוצר יותר משקל והשפעה?

ח"כ חנין: אני רואה בזה יתרון. אני חושב שאנחנו מרוויחים משני העולמות. מצד אחד אנחנו תנועה מאד פלורליסטית ומגוונת, עם ארגונים שונים מאד שמאפשרים לאנשים שונים מאד,

”משמר הסביבה”, אפריל 2007

הארגונים הסביבתיים מצליחים להשפיע, לדעתך?

ח"כ חנין: וודאי. אנחנו מאד מצליחים להשפיע. יש לנו לא מעט הישגים. אני לא רוצה לתאר תמונה ורודה, אבל נסתכל אפילו על המפה של פארק איילון. זה הישג עצום מול גורמים אינטרסנטים רבי כוח ורבי ממון. הצלחנו לייצר מהלך נורא חשוב. בכל הפריפריה שמדרום לת"א יהיה פארק מטרופולין מאד גדול ויפה. זו הצלחה מאד מרשימה. את תוכנית ספדי בשלב זה הצלחנו לבלום, ואני מקווה שנצליח גם להרוג אותה. יש לנו הצלחות. יש לנו בהחלט הצלחות.

לסיכום, מה יהיה הישג משמעותי לשדולה הסביבתית בכנסת בקדנציה הנוכחית? מהי גולת הכותרת?

ח"כ חנין: יש הרבה גולות, אבל אחת מהן היא חוק המזהם משלם. חוק המזהם משלם, שהוא אגב החוק הסביבתי הראשון שהגשתי בכנסת, הוא חוק רוחבי שבעצם יוצר הרבה שינויים בחקיקה הסביבתית ומכוון לייצר מנגנון שייתן תמריץ כלכלי להעדר זיהום. המצב שקיים היום אצלנו הוא מצב שבו מאד משתלם לזהם את הסביבה בישראל. ואם אנחנו לא נייצר בתוך החוק מנגנונים שיפעלו לכיוון ההפוך, אנחנו נישאר בבעיה מאד קשה.

מה בנוגע להקטנת הקנס פי ארבעה בוועדת שרים לענייני חקיקה?

ח"כ חנין: אנחנו עדיין בעיצומו של המאבק. וועדת שרים רוצה שנוותר על ה"פי ארבעה". אנחנו לא נכנעים כ"כ בקלות לזה.

מה המניע להקטנת הקנס?

ח"כ חנין: תחשבו שאתם עיוורים לשיקולים סביבתיים. יש אנשים כאלה. מה שהם רואים לנגד עיניהם זו מערכת כלכלית שבאים אנשים רעים, כמוני, ומנסים להטיל עליה כל מיני מגבלות דרקוניות שיגרמו לאנשים לא לפעול באופן כלכלי רציונאלי לפי מה שצריך לפעול.

ראיינו: משואה גרין ואלעד דרוקמן